

THE IMPORTANCE OF GOVERNANCE QUALITY FOR ECONOMIC GROWTH IN POST-SOVIET COUNTRIES

[Význam kvality správy pro ekonomický růst v postsovětských zemích]

Radek Náplava¹, Luděk Kouba²

¹ Mendelova univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Zemědělská 1, 613 00 Brno
Email: radnap@email.cz

² Mendelova univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Zemědělská 1, 613 00 Brno
Email: ludek.kouba@mendelu.cz

Abstract: The purpose of this paper is to address a relation between governance quality and long-run growth using a case of post-soviet transition countries. Alternative approaches to the growth theory emphasize the role of formal institutions, in particular, political and economic institutions. Based on literature overview, a positive effect of governance quality can be assumed. Governance quality is represented by concept of World Bank's Governance Matters and its influence is estimated within panel data analysis. The results confirm the assumptions. Furthermore, they indicate the importance of political stability and negative impact of voice and accountability.

Keywords: Economic Growth, Formal Institutions, Governance Matters, Panel Data Analysis, Post-soviet Countries.

JEL classification: O43, P48

Doručeno redakci: 5.1.2017; Recenzováno: 12.1.2017; 16.1.2017; Schváleno k publikování: 1.3.2017

Úvod

Zánik SSSR před pětadvaceti lety znamenal jednak zánik bipolárního světa, ale také vznik patnácti nových zemí. Ty se dají z geografického hlediska, ale i z hlediska úrovně rozvoje rozdělit na pět makroregionů: Rusko, Pobaltské státy, východoevropské státy, kavkazské státy a středoasijské státy. Pobaltské státy se dokázaly vypracovat mezi vyspělé státy, kdežto ostatní makroregiony tvoří státy rozvojové. Vyspělé Pobaltí disponuje demokracií, zatímco ostatní rozvojové země autoritarismem, či hybridním režimem, jakožto pomyslným kompromisem mezi dvěma zmíněnými režimy. Neúspěšným pokusem o demokratizaci na Ukrajině, v Gruzii a v Kyrgyzstánu byla série barevných revolucí, jejichž výsledky bohužel nepřinesly liberálnější a demokratičtější společnost. Vyjma Pobaltí a Moldavska jsou postsovětské země velmi bohaté na přírodní zdroje, které tvoří podstatnou část HDP jednotlivých zemí.¹ Velká závislost ekonomiky na nerostném bohatství může být problémem, jako se to ukázalo v případě Ruska, Kazachstánu a Ázerbajdžánu v nedávné době, kdy klesly světové ceny ropy a negativně poznamenaly ekonomiky závislých států na petrodolarech. Podle Energetické informační kanceláře (eia.gov 2016) kromě ropy země oplývají velkými zásobami zemního plynu (Turkmenistán a Uzbekistán), železné rudy (Gruzie, Arménie a Bělorusko) a uhlí (Tádžikistán, Kyrgyzstán a Ukrajina). Arménie, Kyrgyzstán a Tádžikistán mají navíc velká ložiska vzácných nerostů, která jsou kvůli členitosti krajiny zatím obtížně dostupná.

Cílem tohoto příspěvku je přispět do diskuse, zda má kvalita správy, která slouží jako nástroj pro hodnocení institucionálního prostředí, význam pro dlouhodobý ekonomický růst, a to na stále ne zcela prozkoumaném příkladu – postsovětských zemích. Příspěvek staví na konceptu

---

¹ Zejména v Ázerbajdžánu, kde příjmy z ropy tvoří 40% podíl na HDP.

měření kvality správy od Světové banky *Governance Matters*, který poprvé vznikl v roce 1996 a do roku 2002 byl zveřejňován po dvou letech – od té doby vychází každoročně a při úpravě metodiky je zpětně revidován a upravován tak, aby nedocházelo ke zkreslení. Práce tedy pojímá období 1996 až 2015 a datový soubor obsahuje 240 pozorování. Předpokladem je, že kvalita správy jakožto představitel formálních institucí, které určují *pravidla hry pro její hráče*, bude mít kladný signifikantní vliv na ekonomický růst. Na základě tohoto je stanovena hypotéza, která zní: *kvalita správy působí pozitivně na ekonomický růst*.

1 Vztah mezi institucemi a ekonomickým růstem

Northem (1991) chápané instituce jako pravidla hry pomáhají utvářet veškerou politickou, ekonomickou a sociální interakci. Instituce samy o sobě ekonomický růst netvoří; svým působením pro něj však vytvářejí vhodné podmínky a to ať už skrz efektivnost investic (Aron 2000), prostřednictvím produktivity (Ahmad a Marwan 2012), resp. snižováním transakčních nákladů (Pitlik a Kouba 2013).

Jütting (2003) rozděluje instituce podle oblasti výzkumu na politické, ekonomické, právní a sociální, přičemž hlavním objektem zájmu u převážné většiny článků jsou instituce politické² a ekonomické³. Acemoglu a kol. (2005) přisuzují politickým institucím větší váhu, protože skrze ně dochází k rozdělování politické moci, která ovlivňuje volbu ekonomických institucí; tedy institucí, jež jsou podle nich fundamentálním faktorem růstu. Politické instituce mají poskytovat oporu pro hospodářskou politiku a ochranu ekonomických a politických práv. Akcent na politické instituce (zejména na politickou stabilitu) je doménou *teorie růstu nové politické ekonomie*. Alesina a kol. (1996) vyzdvihuje roli politické stability, neboť nestabilita zpomaluje růst, víc než konkrétní druh režimu. Przeworski a kol. (1995), Rodrik (2000), Przeworski (2004) zkoumají vztah typů režimů a ekonomické výkonnosti. Jejich závěry ukazují, že při vysvětlování růstu nehraje druh režimu markantní roli. Naopak důraz na ekonomické instituce klade *teorie růstu nové institucionální ekonomie*. V rámci tohoto proudu lze zmínit především již zmíněný příspěvek od Acemoglu a kol. (2005) a také Spreafico (2010), která kompiluje studie zabývající se obecným vztahem formálních institucí a růstu s akcentem na vlastnická práva a jejich vymezení.⁴

Další alternativní dělení institucí na inkluzivní a exkluzivní (Acemoglu a Robinson 2015), resp. endogenní a exogenní (Jütting 2003) a revoluční a evoluční (Tamilina a Tamilina 2012) popisuje redistribuci moci pramenící z institucí, resp. původ vzniku institucí, jejich proměny v čase a vlivu na samotný růst.

Jak bylo zmíněno, v oblasti se vyskytují režimy demokratické, autoritativní a hybridní. Vliv demokracie příp. autoritarismu na růst je nejednoznačný. Režim sám o sobě růst nevyvolá, jen může institucím poskytnout kvalitní základnu pro jejich rozvoj a zlepšování. Hybridní režimy kombinují prvky demokratického (svobodný trh, přímé a časté volby) a autoritativního režimu (autoritativní vůdce, politické represe); jsou typické pro postkomunistické státy. Samotná hybridita pak může být jak politická, tak ekonomická. Podle Libmana (2012) jsou hybridní režimy ekonomicky méně výkonné, než zbývající dva režimy, protože kombinují slabé stránky obou režimů. Fenoménem typickým pro postsovětské státy je ještě „patronátní prezidencialismus“ popisující vzájemný vztah mezi zpravidla demokraticky zvoleným prezidentem a mezi elitami, což jsou v zásadě oligarchové (Hale 2006).

² Např. politický systém, informace o volbách, volebních pravidlech a politické stabilitě.

³ Zejména vymezení vlastnických práv, dále trhy, pravidla definující produkci, rozdělování a distribuci statků a služeb.

⁴ Třídění sociálně-ekonomických přístupů k teorii růstu nabízí Kouba (2009).

Vlastnická práva, jejich zabezpečení a vymahatelnost, bývají uváděna jako hlavní determinant dlouhodobého ekonomického růstu (Acemoglu a kol. 2005). Jejich význam spočívá v jejich příspěvku k efektivnímu využívání zdrojů a k dobrému fungování trhů (Alston a kol. 2014). Na jejich vymezení stojí (společně s transakčními náklady) celá nová institucionální ekonomie. Mezi další proměnné, které bývají často zmiňovány, patří zejména míra byrokracie, která působí na růst negativně (Libman 2012) a míra korupce, taktéž s negativním vlivem.⁵

2 Metodika

North (1986) označil zajištění vymahatelnosti vlastnických práv za základní úlohu vlády. V návaznosti na toto Northovo pojetí lze fungování vlády a její kvalitu měřit v rámci konceptu kvality správy pocházející z dílny Světové banky. Kvalita správy se skládá ze šesti dílčích indexů, jejichž aritmetický průměr komplexně měří kvalitu institucionálního prostředí. Dílčí indexy – demokracie (gm1), politická stabilita (gm2), efektivnost vlády (gm3), kvalita regulace (gm4), právní řád (gm5) a kontrola korupce (gm6) – se dále dají agregovat tak, že hodnotí kvalitu politického procesu (gm1 a gm2; dále gm12), efektivnost vládní politiky (gm3 a gm4; dále gm34) a kvalitu institucionálních reakcí (gm5 a gm6; dále gm56). Všechny indexy nabývají hodnot -2,5 až 2,5, přičemž čím vyšší hodnota, tím vyšší kvalita ukazatele. Jednotlivé indexy jsou výsledkem sberu dat 32 organizací (veřejných, komerčních a nevládních). Při změně metodiky jsou data zpětně revidována a dochází k jejich úpravě. Je tak zaručena jejich dobrá srovnatelnost (Kaufmann a kol. 2011). V příloze jsou jednotlivé indexy blíže popsány.

Závislou proměnnou je roční tempo růstu HDP ve stálých cenách (2010), nezávislými proměnnými jsou jednotlivé indexy kvality správy (gm1 – gm6), jejich agregace (gm12, gm34, gm56) a celkový index kvality správy (gm) jako aritmetický průměr gm1 – gm6. Obojí zdrojová data pocházejí ze Světové banky (World Bank Group 2016a, 2016b).

Pro zhodnocení významnosti používáme panelovou analýzu, která zachycuje průřezová data v průběhu času; konkrétně je zde použita metoda fixních efektů (FE) a sdružená metoda nejmenších čtverců (Pooled OLS; dále POLS).⁶ Celkově jsou zkonstruovány tři modely: první obsahuje proměnné gm1 – gm6, druhý obsahuje gm12, gm34 a gm56 a konečně třetí zahrnující pouze gm. Výsledný obecný popis modelu je pak totožný jak pro POLS tak i pro FE a má tvar:

$$y_{it} = \alpha_i^* + \beta' x_{it} + u_{it}; i = 1, 2, \dots, N, t = 1, 2, \dots, T. \quad (1)$$

kde y_{it} je roční růst HDP, α_i^* je konstanta reprezentující individuální složku pro i -té pozorování, β' je vektor konstant rozměru (na jeho místě budou jednotlivé proměnné: gm1 – gm6, gm12, gm34, gm56 a gm) a u_{it} představuje chybovou složku.

O volbě vhodného modelu – FE nebo POLS –, který je dále diskutován, rozhodují výsledky F-testu pro model FE (Park, 2011). Pokud je p -hodnota F-testu menší než 0,05, je vhodnější pracovat dále s modelem FE; v opačném případě je lepší použít metodu POLS. Na základě

⁵ Za jistých okolností nemusí korupce působit na ekonomický růst negativně. Aidt a kol. (2008) píší, že tomu tak je proto, že díky korupci dochází k obcházení institucionálních nedostatků.

⁶ POLS je tvořen váženým průměrem odhadů z modelu FE – z odhadu vysvětlujícího variabilitu uvnitř subjektů („within estimator“) a mezi subjekty („between estimator“).

F-testu je vybrán model, který je dál upravován. Úpravy zahrnují diferencování vysvětlujících proměnných kvůli silné multikolinearitě mezi nimi a zahrnutí robustních standardních chyb kvůli hrozící heteroskedasticitě. Samotné diferencování proměnných mimo eliminaci multikolinearity odfiltruje alespoň podstatnou část nepozorované heterogenity, jejímiž zdroji mohou být individuální, sektorové, regionální a časové efekty.

3 Panelová analýza vztahu mezi kvalitou správy a ekonomickým růstem

Podle tematické literatury by mělo institucionální prostředí působit pozitivně na ekonomický růst, viz Acemoglu a kol. (2005), Ahmad a Marwan (2012), Entov a Radygin (2012), Siddiqui a Ahmed (2012), Nawaz (2015) a další. Proto je u všech proměnných očekáván kladný vliv; výjimku v předpokladu tvoří proměnná gm1 (demokracie), jejíž vztah k růstu není jednoznačně vymezen.

V prvním modelu je testováno všech šest dílčích indexů gm1 – gm6. Na základě F-testu pro model FE se jako vhodnější jeví model POLS. Testová statistika F-testu nabývá 1,69 a jeho p-hodnota 0,0596.

Tabulka 1: Dílčí indexy gm1 – gm6

Proměnné	POLS
gm1	-9,3926** (3,868)
gm2	4,1553*** (1,5194)
gm3	-0,8697 (3,1809)
gm4	4,1117 (3,2905)
gm5	0,4464 (5,7492)
gm6	0,6491 (3,6068)
cons	1095,12*** (167,519)
R2	0,1657

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze softwaru STATA 14; poznámka: závislou proměnnou je roční růst HDP v procentech. Standardní robustní chyby jsou v závorkách. **/**/** znázorňuje 10%/5%/1% hladinu významnosti.

Výsledky ukazují významnost pouze dvou indexů – demokracie (gm1) a politické stability (gm2). Demokracie má negativní vliv na ekonomický růst na pětiprocentní hladině významnosti, zatímco politická stabilita má pozitivní vliv na jednaprocentní hladině významnosti. Při kladné změně těchto proměnných o jednotku (tedy vzhledem k pětibodové škále při zlepšení o 20 %) by se dala očekávat změna růstu o -9,4 %, resp. 4,2 %. Zbývající proměnné – efektivnost vlády (gm3), kvalita regulace (gm4), právní řád (gm5) a kontrola korupce (gm6) – nejsou statisticky významné.

Dalším modelem je model obsahující tři oblasti, které agregují jednotlivé dílčí indexy gm12, gm34 a gm56. Model FE už v základní podobě bez jakýchkoliv úprav byl F-testem pro testování statistické významnosti modelu vyhodnocen jako statisticky nevýznamný. Pro rozbor je tedy uveden model POLS.

Tabulka 2: Agregované indexy gm12, gm34 a gm56

Proměnné	POLS
gm12	5,5046* (3,0986)
gm34	4,0377 (4,0567)
gm56	-1,3707 (5,0001)
cons	1198,42*** (171,952)
R2	0,1272

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze softwaru STATA 14; poznámka: závislou proměnnou je roční růst HDP v procentech. Standardní robustní chyby jsou v závorkách. */**/** znázorňuje 10%/5%/1% hladinu významnosti.

Model s agregovanými indexy, které rozdělují kvalitu správy do tří oblastí, vykazuje pouze jednu statisticky významnou proměnnou. Tou je podobně jako v předchozím případě kvalita politického procesu (gm12). Na desetiprocentní hladině významnosti má pozitivní vliv na ekonomický růst. Při změně ukazatele o jednotku by se dala očekávat změna růstu o 5,5 %. Jak efektivnost vládní politiky (gm34), tak kvalita institucionálních reakcí (gm56) nemají jakýkoliv prokazatelný vliv.

Model FE testující kvalitu správy jako jednu proměnnou má stejný problém jako předchozí model s agregovanými indexy; vychází jako statisticky nevýznamný a pro rozbor je tedy zvolen model odhadnutý metodou POLS.

Tabulka 3: Kvalita správy jako komplexní ukazatel gm

Proměnné	POLS
gm	9,4449* (5,0598)
cons	1210,98*** (173,236)
R2	0,1227

Zdroj: vlastní zpracování na základě výstupu ze softwaru STATA 14; poznámka: závislou proměnnou je roční růst HDP v procentech. Standardní robustní chyby jsou v závorkách. */**/** znázorňuje 10%/5%/1% hladinu významnosti.

Z testování kvality správy jako jednoho komplexního ukazatele opět vyplývá, že sama o sobě má pozitivní dopad na ekonomický růst. Vliv je průkazný na desetiprocentní hladině významnosti. Při jednotkové změně kvality správy se dá očekávat změna růstu o 9,4 %. Tento model je odhadnutý podobně kvalitně jako model s agregovanými indexy gm12, gm34 a gm56 – míra vysvětlené variability se v obou případech pohybuje okolo 12,5 %.

4 Diskuse

Výsledky v tabulce 3 potvrzují hypotézu týkající se vlivu kvality správy na ekonomický růst. Institucionální prostředí tak v postsovětských zemích hraje důležitou roli při vysvětlování ekonomické výkonnosti. Negativní vliv demokracie nikterak nesnižuje věrohodnost důležitosti institucionálního prostředí; samotný vztah demokracie/autokracie a ekonomického růstu nelze jednoznačně vymezit a ostatně k *jednoznačnému* vymezení nejsou žádné tendence ani v literatuře. Ekonomicky rostou jak země ryze demokratické, tak země s chabou demokracií. Koneckonců, osvícený autoritativní vůdce může vzhledem ke svému pravomocem vést zemi k lepším ekonomickým výsledkům, než dosahuje země s demokratickou společností. Záporné znamínko může také indikovat existenci poptávky po autoritářství. Podporu tohoto tvrzení může doložit vývoj *Indexu demokracie* vyhodnocujícího míru demokracie v zemích. Ke změně mezi roky 2010 a 2015 došlo pouze na Ukrajině a v Rusku – v obou případech došlo ke zhoršení režimu z hybridního na autoritativní (Democracy Index 2010, 2015). Zejména v Rusku je tento fakt viditelný s ohledem na politiku prezidenta Putina. Vzhledem k ekonomickým výkonům obou zemí z posledních let nelze říct, že by disponovaly „osvíceným“ autoritativním vůdcem; Rusko ekonomicky doplácí na svou závislost na ropě, Ukrajina na dlouhodobě chybějící ekonomickou koncepci. Ukrajina byla svým výkonem v roce 2015 na nižší úrovni než o 10 let dřív; Rusko se v roce 2015 nacházelo na úrovni roku 2007. Ekonomický vývoj obou zemí demonstruje níže tabulka 4.

Tabulka 4: Vývoj HDP na hlavu v \$ mezi lety 2006 a 2015 v Rusku a na Ukrajině

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ukrajina	2303	3069	3891	2545	2965	3570	3855	4030	3105	2115
Rusko	6920	9101	11635	8563	10675	14228	15042	15552	14052	9093

Zdroj: WORLD BANK GROUP, 2016c. GDP per capita (current US\$) data [cit. 2017-01-18]. Dostupné online <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>>.

Z komparace výsledků testování dílčích indexů gm1 – gm6 v tabulce 1 a jejich agregátů do tří oblastí v tabulce 2 lze rovněž implikovat, že má politická stabilita v postsovětských zemích větší váhu než demokracie. Kvalita politického procesu (gm12) je průměr demokracie a politické stability. Mísí se zde tedy negativní vliv demokracie a pozitivní vliv politické stability. Celkově kladný signifikantní vliv kvality politického procesu je zřejmě výsledkem větší váhy politické stability.

Grochová a Kouba (2014) význam politické stability pro růst potvrzují, když tento vztah testují na Pobaltských státech. Mádr a Kouba (2014) se zabývali širším vztahem politické (ne)stability a přílivem PZI – faktorem, který podporuje tvorbu HDP. Zmínění autoři sice v širším pojetí tohoto vztahu neprokázali jednoznačnou závislost, avšak politická stabilita v pojetí Světové banky pozitivní vliv měla.

Až na sérii barevných revolucí a některých vojenských konfliktů je politika v postsovětském prostoru víceméně statickou záležitostí. Ochota zpravidla prezidentských politik v rozvojových zemích připustit změny či vést relevantní dialog s opozicí je velmi nízká. Režimy jsou tedy víceméně stabilní, (byť je tato stabilita dána symbiózou mezi „demokraticky“ zvoleným prezidentem a zpravidla oligarchy), což na druhou stranu může být pro očekávání (nejen) podnikatelských subjektů pozitivní – Persson a Tabellini (2006) vyzdvihují očekávanost politických reforem jako jeden z prorůstových aspektů. Robinson (2013) sice říká, že je politická stabilita odvislá od schopnosti generovat příjmy z těžby nerostných surovin, ale pokud se podíváme na nedávný dopad nízkých cen ropy na ekonomiku zejména Ruska, Kazachstánu a Ázerbájdžánu, vidíme, že pokud začnou zdroje

„vysychat“, nemusí to nutně znamenat změnu v politické stabilitě; politická stabilita se ve zmíněných zemích nezměnila. To de facto znamená, že ani negativní ekonomický vývoj ve státech obdařených přírodním bohatstvím nevede ke zlepšení režimu. Režimy tak zůstávají relativně strnulé, beze změny a stabilní.

Závěr

Cílem tohoto příspěvku bylo přispět do diskuse týkající se vztahu kvality správy a dlouhodobého ekonomického růstu v postsovětských zemích. Kvalita správy byla brána v konceptuálním pojetí Světové banky. Pro tento účel byla na základě testů zvolena sdružená metoda nejmenších čtverců (POLS). Výsledky indikují pozitivní vliv celkového ukazatele kvality správy, kvality politického procesu, politické stability a naopak negativní vliv demokracie. Potvrzuje se tak předpoklad o důležitosti kvality správy hodnotící institucionální prostředí pro dlouhodobý ekonomický růst a stanovenou hypotézu je tak možné přijmout – *kvalita správy má významný vliv na růst v postsovětských zemích*. Pozitivní výsledek kvality politického procesu, jakožto aritmetického průměru demokracie a politické stability, dává znát, že politická stabilita hraje ve vybraných zemích větší roli než míra demokracie, což koresponduje s akcentem teorie růstu nové politické ekonomie na politickou stabilitu. Výsledek je tak shodný mj. s příspěvky Alesina a kol. (1996) nebo Grochová a Kouba (2014).

Postsovětské státy sice disponují širokým spektrem nerostného bohatství, ale o tom, že nerostné bohatství nemusí být klíčem k ekonomickému růstu, nýbrž spíše přítěží (či dokonce „prokletím“), referuje mnoho autorů.⁷ Samotný význam hojnosti přírodních zdrojů pro ekonomiku je dán kvalitou režimu. Autoritarismus a klientelismus, tolik typické pro postsovětské státy, společně s vysokou mírou závislosti na nerostných surovinách netvoří kombinaci přispívající k ekonomickému růstu.⁸ V těchto státech jsou mechanismy založeny na kupování podpory, loajality a to vše bez transparentnosti. Nastává pak velmi podobná situace jako v případě korupce – nedochází ke společensky efektivnímu využívání zdrojů.

Podnětem pro další výzkum může být rozšíření zkoumaného vzorku zemí o země bývalého východního bloku (nebo komparace s jinou podobně velkou skupinou zemí) a použití dynamických panelových metod pro odhad. Dynamické veličiny je lepší odhadovat pomocí sofistikovaných dynamických panelových metod, neboť lépe než statické panelové metody zachycují proces přizpůsobování (Novák 2007). Toto si však žádá nalezení a použití kvalitních instrumentálních proměnných, jejichž nalezení zůstává – nesnadným – úkolem do budoucna.

Poděkování

Příspěvek je výsledkem výzkumného projektu MENDELU IGA č. PEF_TP_2016014.

Autoři děkují rovněž kolegům Michalu Mádrovi a Ladislavě Issever Grochové za cenné komentáře a připomínky k textu.

---

⁷ V rámci postsovětských ekonomik se tímto vztahem zabývají např. Franke a kol. (2009), kteří se zaměřují na příklad tzv. rentiérských států Kazachstánu a Ázerbájdžánu, Zeynalov (2013) zkoumající tento vztah ve všech postsovětských zemích a Charyyev (2015), který se orientuje na Turkmenistán a Tádžikistán.

⁸ Viz Zeynalov (2013).

Literatura

- [1] ACEMOGLU, D. a J. A. ROBINSON, 2015. *Proč státy selhávají: kořeny moci, prosperity a chudoby*. Praha: Argo, 2015. Zp (Argo: Dokořán). ISBN 978-80-257-1305-1.
- [2] ACEMOGLU, D., S. JOHNSON and J. A. ROBINSON, 2005. Institutions as a fundamental cause of long-run growth. *Handbook of economic growth*, 1: 385-472.
- [3] AHMAD, M. and N. F. MARWAN, 2012. Economic growth and institutions in developing countries: Panel evidence. *MPRA Working Paper No. 42293*. [online]. [vid. 2016-09-14]. Dostupné z: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/42293/1/MPRA_paper_42293.pdf
- [4] AIDT, T., J. DUTTA and V. SENA, 2008. Governance regimes, corruption and growth: Theory and evidence. *Journal of Comparative Economics*, 36(2): 195-220.
- [5] ALESINA, A., S. ÖZLER, N. ROUBINI and P. SWAGEL, 1996. Political instability and economic growth. *Journal of Economic growth*, 1(2), 189-211.
- [6] ALSTON, L. J., B. MUELLER and T. NONNEMACHER, 2014. The New Institutional Economics: Concepts and Applications. *Cambridge University Press*. [online]. [vid. 2016-08-18]. Dostupné z: http://economics.ucr.edu/seminars_colloquia/2013-14/applied_economics/Alston%20paper%20for%204%2010%2014%20seminar.pdf
- [7] ARON, J., 2000. Growth and institutions: a review of the evidence. *The World Bank Research Observer*, 15(1): 99-135.
- [8] DEMOCRACY INDEX, 2010. *The Economist Intelligence Unit*. [online]. [vid. 2016-11-27]. Dostupné z: https://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf
- [9] DEMOCRACY INDEX, 2015. *The Economist Intelligence Unit*. [online]. [vid. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://www.yabiladi.com/img/content/EIU-Democracy-Index-2015.pdf>
- [10] EIG.GOV – U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION, 2016. Production [online]. [vid. 2016-11-07]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/beta/international/index.cfm?view=production>
- [11] ENTOV, R. and A. RADYGIN, 2012. Institutions and Economic Growth: Contemporary Theoretical Approaches. *Available at SSRN 2104079*.
- [12] FRANKE, A., A. GAWRICH and G. ALAKBAROV, 2009. Kazakhstan and Azerbaijan as post-Soviet rentier states: resource incomes and autocracy as a double ‘curse’ in post-Soviet regimes. *Europe-Asia Studies*, 61(1): 109-140.
- [13] GROCHOVÁ, L. and L. KOUBA, 2014. Political instability and economic growth: an empirical evidence from the Baltic states. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis* 59(2): 81-88.
- [14] HALE, H. E., 2006. Democracy or autocracy on the march? The colored revolutions as normal dynamics of patronal presidentialism. *Communist and Post-Communist Studies: Democratic Revolutions in Post-Communist States*, 39(3): 305-329. ISSN 0967-067X.
- [15] CHARYYEV, R., 2015. The Curse and Blessing Effects of Natural Resources in Central Asia: Turkmenistan and Tajikistan. PhD Thesis. *Central European University*. [online]. [vid. 2016-10-10]. Dostupné z: www.etd.ceu.hu/2015/charyyev_rovshen.pdf
- [16] JÜTTING, J. P., 2003. Institutions and development: A Critical Review. *OECD Development Centre*. ISSN 1815-1949.

- [17] KAUFMANN, D., A. KRAAY and M. MASTRUZZI, 2011. The worldwide governance indicators: methodology and analytical issues. *Hague Journal on the Rule of Law*, **3**(02): 220-246.
- [18] KOUBA, L., 2009. Návrh klasifikace soudobých sociálně-ekonomických přístupů k teorii růstu. *Politická ekonomie*, **57**(5): 696-713. ISSN 0032-3233.
- [19] LIBMAN, A., 2012. Democracy, size of bureaucracy, and economic growth: evidence from Russian regions. *Empirical economics*, **43**(3): 1321-1352.
- [20] MÁDR, M. a L. KOUBA, 2014. Politická nestabilita a příliv přímých zahraničních investic v tranzitivních ekonomikách. *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration*, 2014, vol. 2014, no. 3, pp. 85–97. ISSN 1211-555X.
- [21] NAWAZ, S., 2015. Growth effects of institutions: A disaggregated analysis. *Economic Modelling*, **45**: 118-126.
- [22] NORTH, D. C., 1986. The new institutional economics. *Journal of Institutional and Theoretical Economics (JITE)/Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft*, **142**(1): 230-237. [vid. 2016-08-18]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40726723>
- [23] NORTH, D. C., 1991. Institutions. *Journal of Economic perspectives*. [online]. **5**(1): 640-655. [vid. 2016-08-19]. Dostupné z: <http://www.public.iastate.edu/~carlos/607/readings/douglas.pdf>
- [24] NOVÁK, P., 2007. Analýza panelových dat. *Acta Oeconomica Pragensia*. [online]. **1**: 71-78. [vid. 2016-09-14]. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=40.pdf
- [25] PARK, H. M., 2011. Practical guides to panel data modeling: a step-by-step analysis using stata. Public Management & Policy Analysis Program, International *University of Japan*. [online]. [vid. 2016-09-12]. Dostupné z: http://www.iuj.ac.jp/faculty/kucc625/documents/panel_iuj.pdf
- [26] PERSSON, T. and G. TABELLINI, 2006. Democracy and Development: The Devil in Details. *American Economic Review* **96**(2):319-24.
- [27] PITLIK, H. and L. KOUBA, 2013. The interrelation of informal institutions and governance quality in shaping Welfare State attitudes. No. 38. *WWWforEurope*, 2013. [online]. [vid. 2016-10-11]. Dostupné z: http://www.foreurope.eu/fileadmin/documents/pdf/Workingpapers/WWWforEurope_WP_S_no038_MS22.pdf
- [28] PRZEWORSKI, A., F. LIMONGI and S. GINER, 1995. Political regimes and economic growth. In: *Democracy and Development*. Palgrave Macmillan UK, p. 3-27.
- [29] PRZEWORSKI, A., 2004. Democracy and economic development. Mansfield & R. Sisson (Eds.), *The evolution of political knowledge. democracy, autonomy, and conflict in comparative and international politics*, 2004, 300-324.
- [30] RODRIK, D., 2000. Institutions for high-quality growth: what they are and how to acquire them. *National bureau of economic research*.
- [31] SIDDIQUI, D. A. and Q. M. AHMED, 2012. The effect of institutions on economic growth: A global analysis based on GMM dynamic panel estimation. *Structural Change and Economic Dynamics*, **24**: 18-33.

- [32] SPREAFICO, M., 2010. What do we know about the link between growth and institutions? Università Cattolica del Sacro Cuore, Dipartimenti e Istituti di Scienze Economiche (DISCE). [online]. [vid. 2016-08-20]. Dostupné z: <http://istituti.unicatt.it/politica-economica-ISPE0053.pdf>
- [33] TAMILINA, L. and N. TAMILINA, 2012. When formal institutions fail in fostering economic growth: the case of post-communist countries. *MPRA Working Paper No. 48352*. [online]. [vid. 2016-09-16]. Dostupné z: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/48352/1/MPRA_paper_48352.pdf
- [34] WORLD BANK GROUP, 2016a. *World Development Indicators*. [online]. [vid. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.MKTP.KD.ZG&country>.
- [35] WORLD BANK GROUP, 2016b. *Worldwide Governance Indicators*. [online]. [vid. 2016-11-28]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#doc>
- [36] WORLD BANK GROUP, 2016c. *GDP per capita (current US\$) data*. [online]. [vid. 2017-01-18]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
- [37] ZEYNALOV, A., 2013. Do Sufficient Institutions Alter the Relationship between Natural Resources and Economic Growth? *MPRA Working Paper No. 46850*. [online]. [vid. 2016-08-20]. Dostupné z: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/46850/1/MPRA_paper_46850.pdf

Příloha

Popis proměnných podle Kaufmann a kol. (2011):

gm1 (demokracie) = zachycuje vnímání občanů, jak se podílí na výběru vlády, jaké mají svobody projevu a sdružování a jaká je svoboda sdělovacích prostředků;

gm2 (politická stabilita) = zachycuje vnímání pravděpodobnosti destabilizace vládní moci protiústavními nebo násilnými prostředky; zahrnuje také hrozbu terorismu;

gm3 (efektivnost vlády) = zachycuje vnímání nezávislosti státní správy na politice a její kvality, plnění vládních závazků a důvěryhodnost vládní politiky;

gm4 (kvalita regulace) = zachycuje vnímání vládní politiky směřující k podpoře rozvoje veřejného sektoru a regulace v oblasti zahraničního obchodu;

gm5 (právní řád) = zachycuje důvěru v právní řád a v dodržování společenských pravidel, vymezení a vymahatelnost vlastnických práv a pravděpodobnost trestné činnosti;

gm6 (kontrola korupce) = zachycuje vnímání veškerého korupčního jednání ve společnosti stejně jako zneužívání veřejné moci k soukromému obohacení;